

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 15.

-SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Zsidó leventék.

Dr. Heumann Ignác, a tisztaeszlári perből ismert Vay Gyurka góliáth-csendbiztost kaszabolta össze 4 év előtt, nyomban utána dr. Rosenberg Gyula, fővárosi ügyvéd golyója szerelmi versengésből támadt párbajban Batyháni grófot teríté le, nemrégén Wahrmann Richard a fiatal Széchényi grófot sebzé halálra és most lenn Biharban Mandel Béla fegyvere oltá ki a daliás Komlóssy György életét.

Nem füzünk e végzetes eredményü párbajokhoz semmiféle különös consequentiákat; csak tanuságot akarunk levonni belőlük.

Azt a tanuságot, hogy a szabadság aerája páriák helyett daliákat nevel és hogy a társadalmi lenézetést a polgári szabadság levegőjében felnőtt ifju zsidó nemzedék elviselni immár se nem tudja, se nem akarja.

A politikai antiszemitizmus kísért ugyan még, de a legutóbbi választások alkalmával kiverték méregfogait.

Az antiszemitizmus régi, kényelmes bástyába vonult vissza: a társadalomba és most már nem a korteshordókról és képviselői székekről, se nem ujsághasábokból fog előtűnni, hanem a bálók sima parkettjén, a női legyező mögül fog incselkedni és egyik ficsur a másikának úgy félhangosan fogja a fülébe sugni, hogy ennek, vagy amannak a zsidó asszonynak választékos toiletteje, ennek, vagy a másik zsidó-ifjunak az orra nem tetszik neki.

Ez a módja az antiszemitizmusnak az előbbi politikai és activ antiszemitizmusnál még sokkal bántóbb, mert epés és ingerlő; emellett sértő már csak azért is, mert a jelenlevők nevető idegeire számít és egy-egy botránnyt kereső, hányaveti krakéler által rendszeresen üzelve, — a társasági nyersség és kiméletlenségnek olyan

tónusát honosítá meg nálunk; hogy az utóbbi években a műveltebb zsidóságnak a keresztény világgal való érintkezhetését csaknem lehetlenné tette.

A pajkosság és vásottság oly követelő módorban jelenik meg már nálunk a műveltebb osztályok nyilvános társadalmi érintkezéseiben, hogy minden jobb izlésü zsidó — kénytelen rezignációval hagyni oda azt a tért, amelyre lépni pedig ugy egyéni hajlamai, társadalmi állása és karaktere teljesen feljogosították.

De a hajszakeresők még evvel sem elégedtek be.

Ahol utjaik a zsidó ifjakéval kereszteződtek, ott bizonyos fitymáló ripökséggel bántak el a zsidó ifjakkal, mintha csak azt akarták volna mondani, hogy a törvényhozás igenis felszabadított benneteket és egyenranguvá is tett velünk, de mi Kisfáji Barakonyi Zoltán és Csenteri Vessző Kálmán stb. nem ismerjük el az emancipációt a társadalmi téren, ahol ti nekünk szellemetekkel és tisztességtekkel amugy is kellemetlenek vagytok, mert asszonyaink és apáink előtt a mi poltronságunkat elevenebb világításba helyezitek.

A gavalléros pajkosságnak avval a duhaj gunyjával, amellyel a cigányt tartja szolgaságban az uri ficsur, — akarták a zsidót is újból degradálni.

De nem sikerült. A zsidó ifjuság komoly és számító. Elleste ellenfelei erős voltának minden csinját-binját és belátta, hogy üldözőinek egyetlen erős fegyvere van csak ellene és ez az, hogy a — bórét nem félti.

A gyávaság csak a szolgák sajátsága; ha a szababsággal egyttal művelt elme és nemes érzület egyesül, akkor a bátorság a legigazabb értelmü lovagiassággá érlelődik, mely az erőnek tudatában sem lesz elkapatott és provocáló, de a

sértések ellenében szerfelett érzékeny és megtorlást kereső.

A zsidó ifjuság kényszerítve volt arra, hogy védekező állásba helyezkedjék: a lovagiassági mezőny minden fegyvernemét vajmi ügyesen forgatja már és aki őt megtámadja, az lakolni fog!

Zsidó-Magyar Kulturegyesület.

Négy hónapja immár, hogy néhány lelkes zsidó egyetemi polgár mozgalmat indított egy zsidó-magyar kulturegyesület létesítése érdekében. Csakhamar belevonták a mozgalomba az összes zsidó hitű egyetemi ifjuságot, kik azután in corpore hivatalosan szentesítették a már megtörtént előmunkálatokat és egyuttal mandátumot adtak 50 fiatal embernek az ügy tovább vitelére. Ez az 50 tagu bizottság művelt ifjaktól felekezeti ügyben még soha nem tanusított buzgósággal látott a dologhoz; újból és újból tűzbe vitte az általa fölkarolt eszme érdekében már mozgósítva volt zsidó felekezeti hírlapágyukat, terjeszteni igyekezett az egyesület szükségességének érzetét és népszerűvé tette azt: szóval megtett minden lehetőt és az ifjuságtól csak várhatót; kivéve a megalkotás dicső föladatát, melyet nagyságánál és a hazai ügy mint a felekezeti közművelődésre való nagy fontosságánál fogva magának arrogálni nem mer, bárha ez sem mulik lelkesedésén és jóakarátán.

Négy hó óta csinálja ez a kiválasztott ifjui sereg a propagandát, tanácskoztak egymás között és olyan férfiakkal, kik hazai zsidóságunk életében előkelő szerepet játszanak; nappal munkája után nézett mindenik s akárhány estét töltöttek el könnyű szórakozás helyett komoly munkával, gyűlésezésekkel, mik ejfélig tartottak. Bekövetkezett a vakáció. Illetékes körök azzal biztatták és hevitették kitartásra a fiatal embereket, hogy vakáció előtt a választások kötik le az időt és az erőket, a szünidő pedig nem alkalmas nagy dolgok kivitelére, miket széles alapra kell fektetni, hanem szeptemberben majd csak tesznek valamit: az egyetemi ifjusági bizottság előrsi működésén ők fogják fölépíteni a zsidó vallásu magyarok kulturegyesületének templomát.

A bizottság épen ezen okból a vakáció idejére is állandósította magát és ügyeit egy központi kisebb bizottság végzi, mely a napokban taggyűjtő iverket bocsátott ki a következő szövegezéssel:

»Az alakítandó Zsidó-Magyar Köz-
művelődési Egyesület előkészítő bizott-
sága által kibocsátott taggyűjtő-iv. — Polgár-
társak! hitsorsosok! Nem szabad továbbra is
tétlenül néznünk a tarthatatlan állapotokat, me-
lyekben hitközségeink és iskoláink nagy része
sinlődik! Ne engedjük, hogy a mi felekezetünk
tegyen legkevesebbet hivei közművelődése érde-
kében. Művelt, fölvilágosodott, ma-
gyar papot és tanítót édes hazánk

A bolygó zsidó levele a magyar antiszemitákhoz.

Kongo-vidék, 1887. jun. . .

A szenvedélyek egy pillanatra lecsillapultak, a vihar elvonultnak látszik; azt hiszem hát, ilyenhor megszólalhatok én is, hogy hangom a beállott szélcsendben nem vész el egészen nyomtalanul. Levelemet a Kongóbirodalomból intézem hozzátok.

Bejártam Afrikát. vándorlási ösztönöm ide kergett. Hiába keresem itt is örök nyugalomamat; itt is, mint mindenütt, emberek, halandó daemonok uralkodnak; sehol sincs béke a földön, sehol állandó nyugalom. Itt is mint mindenütt s minden korban, halálharcot viv a kapzsiság a természetes szabadsággal; de a vad fekete faj is csak cserében adja vérét; üldözik s rabolják s ő is üldöz és gyilkol — nem marad adós.

Hallom, hogy a szép Magyarországon is mint lapangó láz bujkál a gyűlölet az emberek közt. Gonosz idők gonosz hagyatéka, mely osztályt lázít osztály ellen, felekezetet felekezet ellen; szembe állítja a fajt a fajjal, a szegénységet a vagyonnal, az urat a paraszttal, a műveltséget a műveletlenséggel, a fanatizmust a meggyőződéssel és gyilkoló fegyvert vagy gyújtogató csóvát nyom

a szellemileg és erkölcsileg visszamaradottabb emberek kezébe.

Pompásan dolgoznak az eszeveszett lélek s a ragadozó kéz!

Ugyan hasonlitsátok össze a kölcsönös számlákat, hadd lássuk, mit nyertetek az évezredek tolytán?!

Gyilkos kezetek megölte haláloamat; háromezer éve már, hogy bolyongok, — nem engeditek, hogy örök nyugalomba térjek s én élek s mind magasabba s magasabba épitem — szégyenoszlopokat.

Kövessetek csak engem visszafelé a történelem sötétébe s megfogtok győződni, hogy számláitok a különféle korokban nem csak kiegyenlítve, hanem keserű többlettel lettek kifizetve. Igaz ugyan, hogy nem mi, az adósok fizettük vissza, hanem a kérlelhetlen sors, a makacs számadásu végkövetkezmények fogadták el s törlesztették tömérdek vérváltóinkat. Megkapták a magukét Egyiptom, Aszsziria, Babylon, Görögország, Róma, a Góthok és Spanyolország. Németország is megfizette véres vallási fanatizmusát a harminczéves háboruban: a még hátralevők sem kerültek ki sorsukat.

Most ti a szép Magyarországon örjöntök, azon boldog földön, melyen a gyalázat ezen hángja a legsötétebb középkorban sem hallatszott. Mit akartok elérni e

minden zsidó hitközségébe: ez legyen jelszavunk! Biztosítsuk nekik a hivatásukhoz méltó megélhetés módját; hassunk oda, hogy hitközségeink nemzeti alapon szervezkedjenek támogassuk azokat úgy erkölcsileg, mint anyagiilag! Sorakozzunk e célok megvalósítására! Bizonyítsuk aláírásunkkal, hogy a fővárosban legközelebb megalakítandó »Zsidó-Magyar Közművelődési Egyesület« tagjai leszünk és a tagdíjat (mely legfőleg két forint lesz) annak idején készségesen lerójjuk. — A Zsidó-Magyar Közművelődési Egyesület előkészítő bizottsága nevében: Hajdu László s. k. elnök, Révész Dezső s. k. jegyző. (A megalakítandó egyesületre vonatkozólag mindennemű fölvilágosítást szívesen ad a szünidei központi bizottság titkára: Strasser Gusztáv, Budapesten, Váci-körut 26. szám alatt).«

E gyűjtő iverk célja kézen fekvő és világos. Az aláírásokat gyűjtő polgárok szeptember elején remélhetőleg sok ezer hazafias zsidó névvel és ígéretével fogják iverket az előkészítő bizottságnak visszaszolgáltatni. Ezen aláírások manifesztálják majd az ország jobbainak érzelmeit és óhaját, és akkor bizonyára nem késnek tovább a hivatottak, a zsidóság vezérférfiai, hogy a noblesse oblige elvének eleget tegyenek. A mármarosai és más vidékbeli zsidók állapota kulturális és nyelvi tekintetben nagy kötelességeket

ró ugyan a megalakítandó zsidó kultur egyesületre, de meg sokszorta nagyobbakat ró reá az a belső, szervezeti betegség, mely a hazai zsidó felekezetet legszebb kötelességei teljesítésében megbénítja. Az egyetemi ifjuság mentő géniusként siet az orvosok elébe. Reméljük, hogy a jövő ősz már a beteg ágyánál fogja őket találni, még pedig tettere készen. Ugy legyen!

B. S.

Tanügy.

Az orosházai 6. osztályu zsidó népiskola értesítőjéből első sorban azt tartjuk megemlítőnek, hogy a 143 tanuló között 32 nem zsidó felekezetű, tehát a tanulóknak mintegy ötöd része. E szám érdekes elentétben áll azzal a ténynyel, hogy Orosházát az antiszemita Veress képviseli a parlamentben. Nem csekély momentuma volt a lefolyt iskolai évnek, hogy a hitközség, áthatva a gyermeknevelés fontos és üdvös voltáról, nagy áldozatok mellett új iskolát építtetett, mely a kor igényeinek minden tekintetben megfelel és hogy az ujonnan megválasztott derék főrabbi, Rosenfeld József dr. saját elhatározásából napi 1 órát szentelt a felsőbb osztályokban a héber oktatás emelésének. Az iskola részt vett a Szegeden május havában rendezett nőiparkiallitáson és kitüntető diszoklevelet nyert. Az izr. nőegyesület 12 gyermeket látott el téli ruházattal. A más felekezetű gyermekeknek szigoruan meg volt hagyva, hogy a hittanból legalább is heti 2 órát vegyenek illető lelkészeiknél. Minthogy az iskola évközben a himlőjárvány miatt 5 hétig szünetelt, a tanítótestület fölajánlotta, hogy kész 1 hónappal tovább tanítani, de az iskola-

szép földön, melynek határain belül és kívül millió kárörömtől szikrázó sóvár martalócz vérszeme ólálkodik s készen tartja durva öklét a halálos csapásra?!

Ha van a földön ország vagy állam, melynek a szabadság, egyenlőség és testvériség oly szent törvény, melyet büntetlenül megsérteni, annál kevésbé alapjában megtámadni senkinek sem szabad, — úgy Magyarország heterogén s a legveszélyesb aspirációknak kitett népével az első, melyet ily büntől minden telhető erővel meg kellene óvni s ti mégis elég kegyetlenek, hazafiatlanok s mondhatni dörék vagytok a szent törvény és az észszerűség dacára a gyűlölség üszkét vetni hazátok gyulékony államépületére!

Persze ti konokul tagadjátok a logikai következményeket s mindazt, mit azok, kik joggal megvetnek beneteket, az antiszemitizmus ellen felhoznak. Ti ártatlan eszmének tartjátok a lázítást s nem akarjátok elhinni, hogy kanóczot lobogtattok puskapor és dinamithegyek körül, mely képes országokat légbe röpíteni, anélkül hogy a zsidók a katasztrófa által nagyon érintetnének. Ti gunyosan nevettek ily állítás felett; — tudom; — a gyűlölet láza vakká tesz titeket s kijátsza emlékező és kombinációi tehetségteket. Állításom igazságának megvilágítása nagyon egyszerű: Örök zaklatástok év-

ezredek folytán oly varázspánczélt kovácsolt a zsidóság keblére, melyet megsemmisíteni lehetetlen. Ti például azt gondoljátok, no most megölte a zsidót Magyarországon s ime néhány évtized mulva feltámad a halot s nemcsak kigunyol titeket Ametikából, Indiából s Kougoból, hanem épen a ti visszahívásotokra nevetve visszatér előbbeni hazájába. Tekintetek csak vissza a 11-ik századtól kezdve a 16-ik végeig — három millió zsidó zaklattatott ki ezen időközben Európából, de mai nap egy sem hiányzik, sőt tetemes kamattal tértek vissza; pénzük is, mit elraboltatok tőlük, mind meg van az utolsó krajezárig. És mily daemoni erők voltak azok, melyek ama végtelen hosszú hatodfél században pusztították Izrael népét! Fanatizált nemzetek, egyiptomi Farahók, fekete kanibálok, büszke kalifák, sasfészkü rablólovagok, pénzsomjas királyok, gyilkos inquisitorok, tüzzel, vassal, kinpaddal s minden kigondolható pusztító eszközökkel üldözték a védtelen népet s mindamellert él Izrael nagyobb számban, nagyobb életrevalósággal mint valaha. Ha volna bennetek csak egyetlen szikrája a józan gondolkodásnak, kegyeletnek s lovagiasságnak, kalapot kellene emelnetek még a leggyarlóbb rongyszedő zsidó előtt is; mert ennek ereiben is megváltótok, apostolaitok s vallástok számtalan martyrjainak nemes vére foly, s el kellene ismernetek, hogy a vá-

szék csupán 10 napot fogadott el, miért is az évfáradó vizsgálatok csak július 10—12-én tartattak meg. A tanítói testület a rabbin és Szilágyi Mór igazgatón kívül még 3 tagból áll.

* * *

A losonci 5 oszt. izr. népiskola egyes értesítőjéből világos képet nyerünk az iskola állapotáról és szelleméről. Az I. osztály haladók és kezdők osztályára bontatván a tanulók nagyszáma miatt, a hitközség anyagi helyzeténél fogva kénytelen volt a II. és III. osztályt kivételesen egyesíteni. Az általános tanterv szerint minden osztályban a heti órák száma 29, a mi legalább az I. osztályban, kissé sok, kivált, ha a külön számítandó 2 torna-órát is tekintjük, vagy a lányoknál a több órai kézi munkát. Az iskolai takarékpénztárban 219 tanuló közül (év elején 241) csak 87-en vettek részt összesen 181 frt 31 krral. Az iskolába való fölvételnél nem jön kérdésbe a felekezet s éppen azért sajnáljuk, hogy a különben részletes értesítő e tekintetben nem számol be statisztikai adatokkal. Nyelvi viszonyok szerint volt 208 magyar, 11 német és 17 tót tanuló.

* * *

A makói alsófoku kereskedelmi iskola nem felekezeti intézmény ugyan, de azért szívesen vettük értesítőjének beküldését, mert adataiból látjuk, milyen arányban állanak a felekezetek a kereskedői pályára való törekvés tekintetében. A 3 osztályba beiratkozott 64 tanuló közt volt 15 r. kath., 2 görög kath., 11 helv. hitv., 1 ág. hitv. és 35 zsidó vallású. Az iskola igazgatója Schlesinger Lipót, akitől az értesítő értekezést is közöl »a jellemről.« Mellette még csupán egy tanító működik Molnár Albert polg. isk. tanár személyében.

Spanyolország és a zsidók.*)

Ezen constitúciók alatt Madridban, Sevilleben és Barcelonában bizonyos számú protestáns templomot nyitottak és a zsinagógák építése elé is — legalább a törvény értelmében — semmiféle akadály nem lett volna gördíthető, ha Spanyolországban lett volna elég zsidó, kik ezt megtehették volna.

Mégis könnyen elképzelhetők a nehézségek, melyekkel a nem katolikus istenisztelet szélesebb körűvé tétele, azon ellenállás folytán találkozott volna, melylyel a papság a constitúciók 2-ik cikkének érvényre juttatását gátolta és a melyet azon 1870-iki tudósítáa fejez ki, mely egy politikai program megállapítása végett összegyűlt carlisták gyűléséről szól. Ezen a gyűlésen ugyanis két szótöbbséggel elhatározták, hogy a katolicismus obligációját visszaállítják. De a kormány mégis csak megmaradt a constitúciók mellett s 1871-ben a király újra nacionalizált néhány zsidót.

XII. Alphons trónralépésekor 1876-ban a római kúria a kormánynál erősen szorgalmazta, hogy Spanyolországba a vallásos egység helyreállítsák s hogy csak a katolikus vallás gyakorlása legyen szabad.

Erre aztán az angol zsidók megint kérvényeztek, a cortesben heves kifakadások történtek s az eredmény az lett, hogy a constitúciók 21-ik szakaszát az 1876. jul. 2-iki constitúciók 11-diki szakaszává lettek, melynek értelmében nyilvános isteniszteletet csak a katolikusoknak szabad tartaniok.

*) I. cikket l. az »Egyenlőség« 23. számában.

lasztott nép« nem pusztá szó, hanem történelmi és valósi igazság . . .

Az uralmi vágy s a kapzsiság — no, meg lehet, hogy civilizatori jóakarát is játszik benne egy kis mellékszerepet — Congó felé tereli a művelt világ tekintetét. Nem tehettem, hogy én is, ki mindenütt voltam az alakulásoknál s pusztulásoknál, ide ne vándoroljak, hol a kereszténység hódításra indult; mert zsidóság nélkül nincs értelme a kereszténységnek; a forrásnak ott kell lenni, hol a folyam medrét ássa; tehát ide hoztam az eredeti bibliát.

Nem monhatom, hogy itt nem szívesen látott vendég vagyok. Különösen örvendenek rajtam keresztény testvéreim, (mikor közvetlen szükség van rám, a legkedvesebb testvér vagyok) s most ugyan szeretjük egymást; együtt építjük a civilizációt, a kereskedelem s a műipar nagy épületeit s remélem, hogy néhány századig jó dolgom lesz itt; — a távol jövő, mely a Farahok koraként elfogja feledni Józsefet s nagy tetteit, nem agaszt; mert a vasutak, gőzhajók s táviratok megkönnyítették vándorlásomat s biztosítják vagyonomat. Ha a jövő századok elfelejtik congói szolgálataimat, s itt is elötnik a testvériséget emésztő filoxera, elvándorolok újra az addig elpusztult Európába, menhelyet felfedezni s új civilizációt teremteni.

Ha évezredek emlékeimben kutatva áttekintem a végtelen számú ellenem folytatott üldözések történelmét, elbámulok az elhalóban levő 19. századon. A zsidók bölcs és isteni tana, egyesülve a görög bölcsészet nagy hatalmasságával, porba dönté a pogányság ezer s ezer oltárait s helyükön mindannyi trónt emelt Jehovának, az egyetlen ész- s szívyszerű istenségnek. A zsidóság tömege megtartá ős vallási alkotmányát; a kisebb rész (Paul vagy Saul apostol vezérlete alatt) a diadalt a pogánysággal szemben is biztosítani óhajtván, oly külső formulákat s dogmákat állított fel, melyek által képes lett a pogánysággal az előtte új és szokatlan vallást megkedveltetni. Ily formulákra és dogmákra az eredeti zsidóságnak semmi szüksége nem volt, nincs s nem lesz; mert az egyisten fogalom már évezredekkel elébb meg volt nála gyökerezve s restté s vérré vált. Mindazonáltal a megtért pogányság azon zsidóságnak, mely az örök eszme hordozója volt, tanítójává akarta magát felerőszakolni s midőn a tolakodó tanonczo elutasítá, üldözni kezdé mesterét és üldözi mai nap is. Bölcs Náthán némileg lehütötte a fanatikus kedélyeket s hasonértékűvé tette a három varázsgyűrűt, de mindazonáltal az eszeveszett antiszemizmus elég dőre még most is keresztény társadalomról, egyedül üdvözítő vallásról s több eféléről szónokolni. A zsidóság sohase támadta meg a kereszténységet; mindig saját

Ime a 11 dik §. mely még ma is érvényben van.

»A kath. apostoli romai vallás az állam vallása. A nemzet kötelezi magát ennek művelésére és lelkészeinek eltartására.

Spanyol területen vallásos hite miatt, de annak gyakorlása miatt sem szabad megzavarni senkit, ha a keresztény erkölcs tiszteletben tartatik.

Mégis sem miféle néven nevezendő más vallás szertartásai és kinyilatkoztatásai nincsenek megengedve, csak az állam valláséi.

Ez ellen a szakasz ellen a spanyol praelátusok nevében Salamanka püspök, mint nagyon is szabadelvűeit — noha az 1869-ikinél kevesebb szabadságot nyújt, sikra kelt. E szakasz erejénél fogva Madridban mégis betiltott a rendőrség egg protestans istentiszteletet, mivel a zsoltárok éneklése kihallatszott az utcára.

Hanem ez a vakbuzgóság ma már koránt sem akkora, mint ezelőtt. A protestánsoknak ma már több imaházuk (Madridban 5, Sevillában 3, Barcellonában 2, Cadixban, Saragossában, Logronoban stb. más helyen egyegy.) 22 missio-társulatuk, 5—6 felekezeti lapjuk van; sőt nov. 10. 1883-ban a Luther ünnepélyt is megülték, noha mindenki tudott felőle s az ujságok is közölték. Természetesen az utcákon processióval nem járhatnak templomaik nem nyilhatnak az utcára s az istentiszteletek megtartását sem szabad közvetlenül az utcákon hirdetniök, de a kapuk aljában, tornáczokon azt megtehetik. A protestansok tehát a 11. szakasz daczára elég előnyben részesülnek.

tana nagy vívmányának tekintette a pogányság feletti győzelmet. Az anyavallás mindig büszke lesz leányára, mely boszut állott érette Rómán, szent temploma gyujtogatóján s függetlensége gyilkosán. A művelt zsidó fülében mindig kedvesen cseng azon megfejthetlen keresztény symbolum, mely szerint Izrael egyik fisarja Jehova jobbán ül s a zside nő, annak anya, égi koronát visel: sőt kénytelenek vagyunk azt is elismerni, hogy a szent háromság mellett is, az egyisteni hit és eszme teljes kifejezést nyer a keresztény vallásban. Mi ok van tehát minket üldözni eredeti vallásunkért? Kinek mi köze ahoz, hogy lelkiismeretünk évezredek óta nem változik? Különben az antiszemitizmus immár belátja, hogy vallási izgatással nem sokra megy, annál kevésbé, mert mindenki tudja, hogy ezt csak köpenyül használja, atheizmus el-leplezésére, — tehát kénytelen minden alkalommal foga fehérét mutatni s rablásra, gyilkolásra, communismusra s gyujtogatásra izgatni; mert egyedüli célja az anarchia.

Remélhetjük azonban, hogy nemsokára, ha önként nem is, de más erők által észre fog tereltetni a magyar antiszemitizmus is s önként elfogja tagadni átokkal terhelt nevét.

Am Oldm,

a bolygó zsidó.

Közzé teszi: Láng Fülöp.

Midőn Oroszországban a zsidókat legjobban üldözték 1881-ben, XII. Alphons a Spanyolországba menekülni készülő zsidóknak azt mondta, hogy országa nyitva áll előttük, hogy ott segélyt és védelmet fognak találni. E nagylelkű szavak sok orosz zsidóba öntöttek reményt, bátorságot, de ez a reménység, bátorság hamar lelohadt ...

Tavaly júliusban történt, hogy Lopez Lapuya Izidor a »Progreso« lap szerkesztője újra napirendre tűzte a kérdést, melynek érdekében minden követ megmozdit. Hogy a zsidókat Spanyolországba visszatelepíthesse, Centro Esponol de imigration israelita« név alatt társulatot is alakított mely decz. 30-án, 1886-ban Madridban meg is kezdte működését. A társulatról lapunkban mártöbbször megemlékeztünk, közöltük vezetőinek névsorát s céljaikat is; de mindamellert a társulat céljainak felelevenítését nem tartjuk feleslegesnek.

Decz. 30-án, 1886-ban a végleges megalakulásnál határozatba ment:

1. A központ érintkezésbe lép az európai zservezett zsidó testületekkel, hogy velük egyetértve kijelöljék a Spanyolországba kivándorló személyeket.

2. Hogy a bevándorlást erkölcsileg és anyagilag támogatni fogja, s rajta lesz, hogy a bevándorlók honosítva legyenek s az ezzel járó polgári jogokat megnyerjék.

A »Progreso« ehhez a két ponthoz — még más kettőt csatol, mely határozottabban körvonalazza az eszmét s ezek:

1. A cél, hogy azon zsidókat, kik Európa különböző országaiból kivándorolnak, különösen pedig az 1492-ben Spanyolországból kiűzött zsidó családok utódait telepítsék.

2. Hogy ezen nemzeti vállalatot megtestesíthessék, a centrum elhatározta, hogy a zsidók jelleméről, működéséről és hajlamairól a nyilvánosság előtt beszámol és viszont vélők az ország állapotát megismerteti.

A központi egyesület első életjelét f. é. febr. 17. adta midőn Baselga, a bécsi spanyol követség egyik tagja, Sagasta miniszterelnökhöz a zsidó kérdésben kérelmet intézett. Azt kérte ugyanis, hogy a miniszterelnök nyilatkozzék a parlamentben: vajjon minden egyén, ki ipara üzése végett jön Spanyolországba, a törvények értelmében számíthat-e vallása védelmére és tiszteletben tartására; továbbá, hogy olyan hangon nyilatkozzék, mely a Spanyolországban megtelepedni szándékozó zsidóknak tervük kiviteléhez kedvet adjon.

Sagasta miniszterelnök válaszában hivatkozott a constitutiók 11-ik szakaszát megelőző 2-ik szakaszra, mely szerint: »Az idegenek spanyol földre szabadon jöhetnek, iparukat üzhetik, vagy bármi munka után láthatnak, melyeknek gyakorlásához a törvények semmiféle olyan bizonyítványt nem követelnek, melyek spanyol hatóságtól származnak. A 11-ik szakasz 2-dik kikezdése meghagyja: »Spanyol területen vallásos hite miatt, de annak gyakorlása miatt sem szabad megzavarni senkit,

ha a keresztény erkölcs tiszteletben tartatik.« — Ez a két cikk eléggé megfelel a kérdésnek. A zsidók tehát, vagy bármely más secta, mihelyt az általános erkölcsön belül maradnak: mihelyt kedvök kerekedik jöhetnek Spanyolországba, üzhetik iparukat; a hatóságok nemcsak, hogy nem gátolják meg ebben, sőt kötelességök megvédeni azon feltétel alatt, hogy teljesen tiszteletben tartsák az ország törvényeit.«

Baselga meg volt elégedve a válasszal.

Hogy a miniszter nyilatkozatának értékét és a központ működését megítélhessük, a kérdés valódi értelmével kell tisztába jönnünk.

Ha a központ egyedüli céljává az idegeneknek Spanyolországban való letelepedésüket tenné, olyan zsidókat tehát, kiknek idegen nemzetiségüknek kellene maradniok, akkor ez nem érdemelné meg az iránta tanúsított rokonszenvet és figyelmet. Spanyolországban francia, német, angol zsidó van elég. Az 1877-iki évszámlálás szerint akkor az egész birodalomban 477-en voltak. Hogy szaporodjanak, tőlük függ.

Olyan bevándorlásnak, mely a bevándorló zsidókat sem tenné spanyolokká, senki sem barátja. Mert hogy úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben komoly veszteséget ne szenvedjenek, mint idegenek sokáig nem maradhatnak Spanyolországban, és a helyett különösen azon egyes zsidókra nézve volna elviselhetlen, kiknek érdekében áll, hogy Spanyolországban megtelepedjenek, minők a román, az orosz s különböző mohamedán országokból kivándorló zsidók, ezek kivándorlásuk után azonnal elvesztenék nemzetiségüket anélkül, hogy helyette máshoz jutnának. Az egyetlen cél, a mire törekedni kell, az, hogy Spanyolországban olyan szép számú zsidó telepedjék le, kik közül mindegyik hova tovább elnyerje a spanyol nemzetiséget. Csak egyedül ez biztosíthatja a bevándorlók jövőjét, csak is ez adhat a betelepedésnek fontosságot és erkölcsi értéket.

De lehetséges-e ez? S ha lehetséges, lesz-e haszna? A jó akarat meg van. Sagasta, Lapuya és sok más bizonyíták ezt; de ez egyedül nem elég.

(Folyt. köv.)

Gyöngyszemek a talmudból.

*

Az ember dicsőbb és nagyobb lehet az Örökkévaló legfőbb angyalánál; de alacsonyabbá, rutabbá is válhatik a legundokabb féregnél is.

*

Nem a föld van bevonva bőrrel, hanem a te lábodon saruk vannak.

*

Szerencsétlen! Szabadság után áhitozol, és betöröd a kapukat, hogy — bemekess a börtönbe!

*

Szeretnél boszut állani embertársadon — sajátíts el magadnak egy új jó tulajdonságot és boszud teljes lesz.

*

Ember! üző és üzött vagy egyaránt: üződ, a mit él nem érhetsz és üldöz, kitől nem menekülhetsz.

*

Vigyázz, pásztor, tehenedre, míg a kötél még kezdedben van!

*

Ha új a bor vegyítsd óval; az ó bor magában is megáll.

*

Födolog mindenesetre a fej, de azért próbáljátok csak elvenni a testet a fejtől.

*

Gyöngyszemekkel ékesíted magadat; de nem te jártál ám értük a tenger fenekén,

*

A tudomány mindenesetre előre visz, de ő maga szilárdan áll, azaz nem keres fel soha, ha te nem keresed őt.

*

Lemondtál gonosz hajlamaidról, mikor már bajba keveredtél; megbántad kicsapongásaidat, mikor már betegágyba kerültél; levetköztetted gögödöt, mikor már szegényynyé lettél.

Talmudista.

H i r e k.

— A trónörökös pár galicziai útja alkalmából néhány napot töltött Krakkóban. Junius 30-án meglátogatták a 13-ik századból származó román stýlben épült zsinagógát és a zsidó iskolát. A templom előtt Mendelsburg hitközségi előljáró fogadta őket számos zsidó községtanácsos és mintegy 30 ünnepi öltözetű rabbi társaságában. A trónörökös párt az oltár elé vezették. a hol Fischer kántor vezetése mellett a kar a néphimnusz és több egyházi dalt énekelt. E közben Rudolf és Stefánia díszítésű sátorral fődött estradán ült. A trónörökös fönn hagyta fővegét. Azután körül mentek a szőnyegekkel és héber jellegű himzésekkel díszített templomban. Kinyitották a szent szekrényt, melyben a középkorból származó thóratekercseket őrzik. Élénk érdeklődést kelte t egy vörös márványkő, melybe az 1307-ik év van vésve és a mely az ez időben a krakkói getthóban történt véres zsidóüldözésre emlékeztet. A trónörökös pár 10 perczig időzött a zsinagógában, a honnan az izr. iskolába ment. — **Lembergben** is meleg óvácziókban részesíté a zsidó község a trónörökös, ki a városi zsinagógában lefolyt isteni tiszteleten is megjelent, a hol a 3 rendjellel feldíszített dr. Löwenstein rabbi intézett hozzá rövid ünnepi beszédet, mire vele Rezső királyfi melegen kezét szoritott. Említésre méltó, hogy a lebergi első zsidó népkonyha a magas vendégek egész tartózkodási idejére 1200 felnőttnek és 600 gyermeknek adott felekezeti különbség nélkül ingyenebédet s hozzá sört. — **Tarnopol** városában a „Jad charuczim“ zsidó kézműves-egyesület testületileg részt vett az ünnepélyességekben hatszáz tagjával. Neveikben Rappaport Mózes alelnök pompás kiállítású héber költeményt nyújtott át az ünnepeltnek. — **Trzebinje** községében is érdekes fogadtatást talált a trónörökös. A keresztény lakosság élén a polgármester, Mandelbaum és 12 városi tanácsos állott, mindannyian zsidók, ünnepi kaftánokban. Trzebinje lakossága ugyanis már évek óta újból és újból zsidó polgármestert és tanácsosokat választ. — **Csernovitzban** is a magas utazók megtekinték a zsinagógát, a hol Tittinger hitközségi elnöknek és Igel dr. országos főrabbinak jutott a szerencse, hogy őket üdvözölhették. Az előbbi részt vett az udvari ebéden is.

— **Haaz Mór**, nyiregyházai tekintélyes földbirtokos, ki az ottani izr. hitközségnek több éven át volt elnöke és a nyiregyházai pompás izraelita templom építése körül magának hervadhatatlan érdemeket szerzett, legutóbb 4500 frtnyi alapítványt tett, melynek kamataiból a nyiregyházai elemi és gymnáziumi iskolai szegény tanulók felekezeti különbség nélkül lesznek segélyezendők. Haaz Mór ur tette, mely dicséretre épen nem szorul, remélhetőleg meg fogja nyitni más szabolcsmegyei vagyonos zsidók erszényét is, és ezeknek tudtára fogja adni, mivel tartozik egy gazdag ember hazája, felekezete és a társadalom iránt, melyben él s a melyeknek tulajdonképen mindenét köszönheti.

„**Fogarasi izr. könyvtári és olvasó-egylet**“ alakult legközelebb Fogarason dr. Rónai János ügyvéd buzgólkodása folytán. Az egylet mely a hitközség pátronátusa alatt áll s melynek állandó tiszteletbeli elnöke a mindekori rabbi, főczéljai egyikének tartja a zsidó történelem és népszerűbb vallásbölcselet ápolását különösen a középiskolai ifjuság részéről. A már kész alapszabályokat nem sokára föl fogják terjeszteni a belügyminiszterhez. A megválasztott képviselő tagjai: Speiser Áron, Fleissig József, Goldberger Samuel, Ring Ede dr. körorvos, Kraus Herman, Schul József, Thierfeld Dávid, Fleiszig Lipót, Náthán Lipót, Náthán Jakab, Schönberger Zsigmond, és Traub József tanító. — Vajha a fogarasiakat minél több községében utánoznák!

— **Egy zsidó nő kitüntetése.** Natália szerb királyné Kubinsky Emil lovag, prágai gyáros nejének az osztrák vörös kereszt-egyesület élén kifejtett működéseért az arany érdemérmét ajándékozta. Kubinsky Emil a prágai menedékház alapítása körül szerzett nagy érdemeket, és neje is nagy jótékonyágáról ismeretes a prágai társaséletben.

— **A „Ferencz József ifjusági menedékegyesület**“ közgyűlést tartott Bécsben Uhl polgármester elnöke alatt. Az intézetnek 145 növendéke van, köztük csak 5 zsidó. Ezzel szemben érdekes tudni, hogy a menedékegyesület alapítói közt a zsidók 161.130 frttal, a keresztények 10.160 frttal és a banküzletek, melyek nagyobbára zsidó kezekben vannak, 33.850 frttal szerepelnek. A zsidók bőkezűsége tehát huszszorta fölülmulja a nemzsidókét. Nem ily nagy az aránytalanság, de még mindig eléggé feltűnő az évi kimutatásban, mely szerint a zsidókra 406 frt, a nemzsidókra 1093 frt esik.

— **Dr. Königswarter, Fürth város diszpolgára**, ki már életében is tekintélyes összegeket áldozott jótékony célokra, Fürth városának 30,000 márkát hagyományozott.

— **Przemysl város püspöke, Solecki** meglátogatta a minap Wielkie-oczzy városát s a fogadtatás díszes helyén a zsidó község küldöttsége is várt reá. Az eső azonban oly erősen esett, hogy a zárt kocsiban utazó püspök észre sem vette a zsidók küldöttségét és üdvözlésüket nem fogadta. Ezt igen zokon vette a hitközség. Másnap azonban meglátogatta a püspök Hagen báró és neje társaságában a rabbinust és bocsánatot kérve a tévedésért, melyet kocsisa okozott, köszönetét fejezte ki a szándékolt tiszteletnyilvánításért.

— **Az antwerpeni hitközség**, mely 280 családból áll, legközelebb templomot és iskolát fog építtetni. A 300,000 frankra rugó költségekhez a hitközség járul az összeg felével, a többit az állam, a város és a tartomány nyújtja. Érdekes, hogy az antwerpeni

rabbi, Ulmann a budapesti volt orthodox papnak, rabbi Szófer Chájimnak a veje és magyar származású ember.

— **A gráci jogászok** megirigyelték bécsi antiszemita kollegáikat és érzelmeiket kitüntetődők a következő okos dolgot cselékedték. Főiratot készítettek, melyben arra kéri a gráci ügyvédi kamarát, szólítsa föl ez az ügyvédeket, hogy zsidó jelöltet irodáikban ne alkalmazzanak. Az ügyészség értesülve a dologról, a főiratot még benyújtása előtt elkobozta. Érdekes tudni, hogy Gráciban összesen 3 zsidó ügyvéd van és egész Stajersországban ezeken kívül még csupán egy. Vajjon mi lehet tehát a botor szándék rugója?

— **A gráci polgármester fiát** antiszemita zavargások miatt az ottani egyetemről négy szemeszterre kitiltották.

— **Lea Mózes**, londoni tekintélyes bankár 12.500 font sterlinget hagyományozott zsidó egyesületeknek.

— **A szt.-pétervári felsőbb leányiskolát** a lefolyt iskolai évben 779-en látogatták, köztük 139 zsidóvallású.

— **A római városi tanácsok** választása a napokban történt. A megválasztottak közt van a híres zsidó filantrop, Alatri Samuel, ki nagy szavazatsöbbséget nyert, két harmad részben katolikus választók részéről. A nem épen zsidóbarát „Osservatore Romano“ a legmelegebben ajánlá, az „Osservatore Cattolico“ pedig így ír róla: „Alatri Samuel újból megválasztatott. Mindenki ismeri e nevet, mely minden körben kitüntető hangzással bír. Alatri izraelita. Szigoruan igazságos gondolkodásmódja, páratlan jótékonyága jogot adtak neki az újból való megválasztatásra.“ A hivatalos „Riforma“ kiemeli Alatri áldásos működését, melyet hitsorsosai érdekében már a pápai uralom alatt is kifejtett. IX. Pius ugy nyilatkozott róla több ízben, hogy Alatri a legjobb keresztény Rómában és megtette kedvéért, hogy a getthó repülő hidját lebontották. Számos alapítvány, iskola és menedékhely ünnepeltté teszik Alatri nevét.

— **Mantuában nagy emlékszobrot** kap legközelebb a zsidó Guisepe Finzi, a kinek Itálya egyesítése körül oly kiváló érdemei vannak. Cavalotti, az ismert költő, már gyűjti e czélből az aláírásokat. A szobrot karrarai márványból egy híres florenczi művész tervezi.

— **New-Yorkban Höchster Izsák** végrendelete szerint felekezeti különbség nélkül a következő jótékony intézetek részesülnek a megboldogultnak hagyatékából: a Mount Sinai kórház kap 5000 dollárt, a német kórház és a zsidó árvák menedékhelye külön-külön ugyanennyit, a new-yorki német egyesület, a zsidó jótékonyági egyesület, a St. Francis kórház, az „ahavas cheszed“ község, a gyógyíthatatlanok Montefiore-menedéke és a siketnémák intézete pedig egyenkint 1000—1000 dollárt.

— **A botuschani tüzkárosultak** számára a berlini bizottság nevében Lazarus tanár 10,000 frankot küldött a botuscháni zsidó segélybizottsághoz, mely összeget a károsultak közt felekezeti különbség nélkül kiosztott.

— **Madridban nemzetközi irodalmi kongresszus** lesz legközelebb. A világ legelső tudományos egyesületét, a párisi »Institut de France«-ot a zsidó hitű Oppert Gyula fogja képviselni. Kiküldetését a közoktatási miniszter máris jóvá hagyta.

— **A bécsi egyetem** akadémiai tanácsa utcai demonstrációk miatt két hallgatót egy szemeszterre relegált. Azon irat folytán, melyet az antiszemita deákok Tomascuk tanár, országgyűlési képviselőhez intéztek, az összes aláírók megfenyítették és egy Ursinu nevű orvosnövendék az egyetemről örökre kitiltatott.

— **A krakkói antiszemita** a trónörökös párnak megmutatták, milyen helyre gyerekek. A trónörökös lakása elé csöditették a csöcseléket, mely orditozva támadta meg az arra menő zsidókat. Katonaságnak kellett kivonulni a vad tömeg szétesztelésére, mely ennek a lélekemelő utazásnak nimbuszát sem kiemelte meg.

— **A Rajna melletti Bassenheimban** a múlt hó végén szentelték be az Oppenheim Abrahámné által épített kórházat. A nevezett jótevő hölgy, ki az ünnepélyes aktus alatt jelen volt, 300,000 márkát adott át a polgármesternek, hogy annak kamataiból a kórház költségei fődztenessenek.

— **A német trónörökös neje** londoni tartózkodása alatt meglátogatta Waddesdon Manorban leánya társaságában Rothschild Ferdinánd báró képviselőt és emlékül egy fát ültetett a báró kertjében.

— **Az olasz király audiencián** fogadott nem rég egy zsidó küldöttséget és ismételtén kijelenté előttük, hogy a zsidókat őszintén szereti, mert folyton azon fáradoznak, hogy vasszorgalmuk és munkásságuk által az ország javára legyenek és a törvényeket mindig tiszteletben tartják. Hasonlóan nyilatkozott legutóbb Velenczében Margaréta királyné.

— **A buchawi (Baden herczegség)** törvényszéki jegyző városi és izr. hitközségi tanácsosi 25 éves jubileuma alkalmából az arany érdemrendet nyerte el.

— **Kejdany orosz faluban** egy csomó részeg munkás a zsidó korcsmáros házat, azért mert ez késő éjjel az italok kiszolgálását megtagadta, fölgyújtották. Nagy szél lévén, több mint száz ház égett oda a nagyobbára zsidóktól lakott városkában. 272 család pusztán életét mentheté meg, mert a mit a tűz megkimélt, a szomszéd falvakból összesereglett parasztság elrabolta vagy elpusztította. A roppant nyomor enyhítésére Angarn-Sternberg báró, kownoi földbirtokos gyűjtést indított.

— **A koppenhágai „Ecz chajim“** egyesület, mely hetenkint 1—2 fölolvast rendez fiatal emberek számára, főnnállása 10-ik évfordulóját szép ünnepélylyel ülte meg, melyen néhány száz vendég jelent meg, köztük több városi notabilitás.

— **A bajai izr. hitközség** jeles kántora, Braunfeld József ur — mint nekünk A—r V—s aláírással Bajáról írják — a hitközség megbízásából gyűjtést indított a szerencsétlenül járt dunaszerdahelyiek javára, mely készpénzben 100 frtot és nagy mennyiségű ruhaadományozást eredményezett.

— **Bérmálás reform-zsidóknál.** A cincinnati Bené-Jesurun-templomban dr. Wise M. Izsák rabbi tulzásba menő reformokat honosított meg. Nem rég volt az első konfirmáció, a mi alatt nem a szokásos bár-miczva ünnepélyt kell ezuttal értenünk, hanem valóságos bérmálást. Az isteni tisztelet ez alkalommal a következőképen folyt le. A kitűnő szerveztű énekkar a borchu imánál kezdett működni és a halk semóné eszré alatt az orgona is játszott. Erre követ-

kezett maga a bérmálás. 15 leány és 20 fiu procezessziószerű menetben haladott az oltárhoz, a hol rövid poétikus imát mondtak. Azután egy lány és egy fiu a thóraszekrény elé állottak, a honnan a rabbi két tekercset vett elő s egyiket a fiunak, a másikat a leánynak karjára adta. Ezek konfirmálandó társaiktól követve megkerülték az „almemort“ és a szent thóratekercseket a fényüzéssel diszitett fölolvast asztalra tették. Most a zsidó vallás törvényeiből és az ünnepély fontosságáról tett az ifjuság sikerült vizsgálatot, mire mindegyikük egy-egy szép virágcsokrot kapván helyére ment. „Ezt a szép szokást“ — mondja nagy naivul Wise rabbi lapja — „még sohasem láttuk orthodox templomban“. Ezután Wise dr, tartott ünnepi beszédet, majd a gyermekek párosan mentek az almemor elé és elmondva a szokásos thóra-áldást, fölvaltva két lány és két fiu olvasta a thóra azon heti fejezetét. A thóratekercsek összegöngyölítése alatt a rabai nyilvánosan kikérdezte és megdicsérte a bérmálandókat, mire a gyermekek az utóimát is elmondva a thóráat egyenként megcsókolták. A rabbi imája után a gyermekek eléje járultak, s ő megáldá őket. A ceremónia becsületére válik a rabbinus ur — fantáziájának.

A zsóflai chacham baschival volt érdekes kis kalandját meséli el Tóth Béla, a szellemes tárczairó a Budapesti Journálban. Battenberg Sándornak Bulgáriába történt visszatérésekor a zsóflai székesegyházban nagy öröm isteni tiszteletet tartottak. Ott volt Tóth Béla is mint laptudósító. Hogy az ünnepélyen jelen voltak neveit megtudja, megszólít egy mellette álló tisztes öreget, a ki nem volt más, mint Gavril Almoslino, a zsóflai chacham baschi, vagyis a bolgárországi főrabbi. Ez szívesen teljesíté a hírlapiró kérelmét s csak arra kérte, hogy az ő nevét is tegye a lapba, mert szeretne egyszer ő is táviratilag Európába utazni. Megtudva, hogy Tóth Béla magyar. örömmel mondá, hogy valahára egy élő embert lát abból az országból, a hol a zsidókról azt hiszik, hogy keresztény vért isznak. A két férfiu több ízben találkozott az utcán s midőn egyszer Tóth Béla tudomására adta, hogy Maczedonián át haza akar utazni, a főrabbi óva beszélte le a veszedelmes utról, s midőn látta, hogy nem használ, ajánló levelekkel kínálta meg. „Három szép levelet adok neked 3 derék szaloniki hitsorsoshoz, kik nagy urak, hatalmas férfiak“, — ugymond Gavril Almoslino és erőteljes héber betűkkel megírta a 3 levelet. »Kérném uram, a czimzettek nevét és lakását is“, felelé Tóth Béla. »Hisz oda van írva; no hallod, azt még senkisémmondta, hogy az én irásom olvashatatlan«. »Igen ám, de én nem tudok héberül olvasni«. »Lehetséges-e?« »Ugy van az kérem, hogy én . . . legnagyobb sajnálatomra . . . mit is mondjak? . . . nem vagyok zsidó. A chacham baschi szótlanul visszavette a le-

veleket és elkezdte azokat átolvasni, azután újból odanyújtotta azokat a hírlapírónak és szolt: »Használd őket, fiatal magyar, jó egészségben. Ne hidd, hogy egy pillanatig is haboztam, vajjon adjak-e neked ajánlást, mert nem vagy zsidó. Csak azt a három urat nem akartam tévedésbe ejteni, mivelhogy téged „testvér“-nek neveztelek. Ez okozta habozásomat, ezen gondolkodtam. Azonban úgy érzem, hogy e kifejezést bátran használhatom te rólad, mert jó ember vagy. Egyik jó ember nyugodtan nevezheti a másikat »testvér«-nek s így te nekem is, nekiök is testvérük vagy. Soh'se szabadkozzál, Vedd a leveleket és használd őket jó egészségben«.

— **A marokkoi szultán** néhány hét előtt rendeletet intézett az állami tisztviselőkhöz, melyben ezeknek a szeszes italok élvezetét és az uzoráskodást a legszigorúbban eltiltja. De nem csak őket fenyegeti kemény büntetés a rendelet áthágása esetén, hanem a hitetleneket is. Ez persze a zsidókra vonatkozik, mert a keresztényeket a kikötőkben kereskedelmi szerződések folytán senkisémet gátolhatja meg a szeszes italok bevitelében és eladásában. Ezen üzletág különben nem is jövedelmező, s a zsidók csak azért foglalkoznak vele, mert igen nagyon szegények. Egyébiránt Marokkóban nem sokáig respectálják a törvényeket mint minden műveletlen államban, s azért a moslimok jövőben is fognak dohányozni, bort és páli kát inni és uzoráskodni.

— **Verhovai Gyula ellen** sajtópört indított a főügyészség, mivel Verhovai a „Függetlenség“-ben Gubody ceglédi polgármester ellen többszörös rágalmazást és becsületsértést követett el.

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük június hó végével lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre	6 frt — kr.
fél évre	3 frt — kr.
negyed évre	1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
 Budapest, Váci-körút 15 sz.

Szentföldi sirok.

II.

Délről meredeken nyulik az ég felé a Herodes-hegy. Homlokzata sziklás. Nehány hozzáférhetlen üreg érdekes külsőt kölcsönöz neki. Észak-nyugot felől szintén meredek csúcs emelkedik. A két emelkedés között keskeny párhuzamosan haladó esőpatak ágya kanyarog tova, melyet ha megakarunk tekinteni, két csős falmaradékra akadunk, ezek úgy látszik valaha boltívet képezhettek s a völgyecske lakossága említi is, hogy e falak vízvezeték oszlopai lettek volna. Balról a szikla buja füvel benőtt lankás kis térré válik, melyre keskeny ösvényen jut fel az ember. Ha még egy kis meredek utat teszünk meg, a Herodeshegy csúcspontjára érünk. Kissé fölebb kerek épületre akadunk, mely hajdan cisterna lehetett, tőle nyugaton négyszögletes medenczét látunk, melynek falazata még elég jó karban van. E mögött közvetlenül széles part huzódik fel egészen a csúcs előrézéig. Rajta sirmelék hever kővel vegyest; közte apró agyag és üvegcserepeket találunk, és mészkőből való mozaikkoczkákat. A hegyben még közelebb öblös mélyedés van, mely mögül a sziklás peremű ar d el hammo bontakozik ki. A Herodeshegyet az arabok hasir bint essultan néven nevezték. Mások Ilenas királynő váráról beszéltek. A zsidók pedig azt hiszik, hogy Salamon vára épült rajta. Azt mondják itt volt Maon és Nabal lakhelye. Nyilván ez a vélemény az oka, hogy ennek sírját a közelfekvő Dschamiban keresték. Azt hiszik, hogy a Tiberias és Haifa közti vidéket Karmel, hol Nabal működött; jeleli. Ez a hit megint érdekes példa arra nézve, hogy a későbbi zsidók a bibliai helyeket szellemük fővárosának, Tiberiasnak közelébe helyezték.

De térjünk az utra, mely a zsidó temetőtől délre vezet. Legelőbb is alacsony alaktalan falazatra bukkanunk. Az uttól balra egészen a tónál egy sokkal magasabb vonja magára figyelmünket. Odébb két keskeny, az utat keresztező falat látunk, melyek egy vastagabb, a tó felé félkör alakú erősen épült kiépített rész felé vonulnak. Ebben hosszukás téglány alakú teknő van mélyítve, mely fürdőbazinnak tetszik. Azután még több helyen szeli át az utat keskeny fal.

Végre a meleg fürdőhöz érünk. Az új kupola vakító fehérre mázolt és zöld zsalus fürdőház közelében alig vehető észre a régi, melytől délre épületromokra akadunk. Ha hegynek megyünk több vastag falmaradék esik utunkba. Művészi kéz nyoma nem látszik rajtuk, apró fel nem dolgozott bazaltköveket nagyon sok ragasztó tart össze. A város felé jobb karban vannak a falak még simák, de délfelé össze-vissza dőltek. Még embermagasságnyira kapaszkodnak ki a földből.

Ezektől kissé északra zsidó szentély van

A bekerítő fal kapuján csinos udvarba érünk, mely részben ki is van kövezve. Néhány lépcső vezet az áldozatra készet, hogy ajándékával adozzék — az oltár elé, melyet egy füstös fülkében álló magas asztal képvisel. Az oltár a sephardimoké.

Az épület maga aránytalan két szárnyból áll. A rövidebben csinos lakásos terem, melyben egy rácscsal körülvelt magas sir áll. A siron sok lámpa van. Zsidó nők és férfiak a rácson belül buzgón imádkoznak. Egy mellette levő szobában talmud és imakönyveket magában foglaló könyvtár van.

Az épület másik szárnya az Aschkanasimoké. Ez vörös kőből van építve, mely jól esik a szemnek. A falakon magas rácscsal ives ablakok adnak utat a ragyogó napsugaraknak. Földszintjén nincsenek termek: lépcsők vezetnek első emeleti nyílt udvarába, melybe a szép ablakok szolgálnak. Itt megint szemünkbe ötlök az oltár, mely valamivel nagyobb mint az említett. Egy a déli fallal szomszédos szobában, egy mélyebben fekvő teremben álló sirt látunk, mely az itt elhunyt szent férfi hamvaira borul. Az Aschkanasimok ugyanis azt hiszik, hogy az ő kezükben vannak a hamvak, s az elébb említett sir, mely az épület másik szárnyában van, nem az ünnepelt férfié. Az itt nyugvó férfi neve: Meïr Baal Hannes, t. i. „Meïr, a jelek ura vagy a csodatevő“. A zsidók Neros unokájának hiszik, a ki vallásunkra tért át. Tekintélye nagy; még magát Rambamot sem tisztelik annyira, mint Meïrt.

(Folyt. köv.)

Az inquizíció karmai közt.

— Történeti elbeszélés. —

(16. folyt.)

E beszéd fájdalmat rajzolt az arcokra s letörölt minden derűtséget. Akármilyen nyugodt lelkiismerettel is készül letenni az ember földi hüvelyével a földi terheket; akármilyen jól esik is egyszerre megszabadulni bűntől, bajtól, fájdalomtól, kintől, gyötrelmetől: mégis ha a túlvilág bizonytalan jövőjére gondolunk — megrezdül a szív minden hurja, összerándulnak az idegek s a fájdalom keselyűi marcangolják a lelket....

A főinquisitor szavai alig hangzottak el, már is az ítélet felolvasásához fogtak. Ez a keserű jelenet eltartott esti 6 óráig. Az inquisitor urak tudták, hogyan lehet megkínözni még a halálra ítélteteket is; adtak időt az elítélteknek, hogy a halál gondolatával megbarátkozhassanak; hogy néhány óra alatt több életre is sok szenvedést érezzenek át; hogy a kétségbeesés a pokol minden gyötrelme megperzselje, megfojtsa a szívet, a lelket — mielőtt máglyára kerül avagy a kötél szegi életét. Vagy talán jótékony-

ságból tették ezt, hogy a halálos kínok átérzése előtt eltompuljon, elfásuljon minden érzékük? ... Nem, nem! hisz ha tudták volna, hogy az ítéletek felolvasása alatt épen elég idő akadt arra nézve, hogy testből és lélekből kihajjon a fogékonyság minden érzés iránt: bizonyára más módhoz folyamodtak volna...

Először a felmentetteket vezették egyenkint az ítélet kihirdető elé, ki felolvasta az elítéltekre sűtött bűnt s a rájuk mért büntetést. Az ítélet felolvasása után minden felmentettnek le kellett térdelnie, s térdelve bevárnia, míg társai is keresztül esnek a hasonló műtéten. Midőn minden egyes felmentett meghallotta ítéletét, újra talpra állították őket s visszaterelték celláikba, hol a többiek elítélését is végig kellett hallgatniok. No igen, mert ebből lehet okulni a jövőre nézve.

Aztán a kötélre s végül a tűzhalálra ítéltetekre került a sor; kik szintén térdelve várták be a társaikra mért büntetés felolvasását.

Végre elővezették a felmentetteket; a familiárok korbácsütésekkel odakergették őket az inquisitio törvénytermébe; hogy az inquisitio hatalmáról meg ne feledkezzenek — egy kicsit megkínózták még őket, aztán mihez tartás végett bizonyos szabályokat olvastak fel nekik; lelkekre kötötték a bűnbánást; aztán a familiár urak érzékeny bucsut vettek tőlük, amennyiben velük még egyszer éreztették korbácsaik ütéseit és szabadon bocsátották.

Hogy a kiszabadultak mit éreztek, midőn az inquisitio keze alól kikerültek, hogy mily gyönyör futott végig minden tagjukon — annak daczára is, hogy vagyon és becsület nélkül lettek kitesztve az életbe — ezt meg sem kísérem leírni. Nincs ott a tollnak színe, hol az érzés áll be festőnek!

Most az elítéltekre került a sor. A kötél és tűzhalálra ítélteteket külön-külön csoportba állították fel. A biboros erre intett az alkaidának (legfelsőbb bíró), a ki Abarbanelnek ipja volt. Ez megjelent a biboros előtt, s mélyen meghajolva várta parancsát

A biboros rámutatott az elítéltekre és szólt:

— Ezen emberek az istentagadás halálos vétke által eljátszották életüket. De a szent törvényszék szemeit sérti a vér; lelkiismeretével nem fér össze, ha patakokban látja omolni: ennél fogva kegyelmet kér számukra.

— Adja át a szent törvényszék ezen embereket nekem, én végrehajtom rajtok az igazságot.

A biboros erre minden egyes elítéltnak vállát megérintette, ami azt jelentette, hogy a szent törvényszék leveszi róluk szent kezét s a világi törvényszékre bizza feladatát. A világi törvényszék emberei átvették a halál gyümölcseit és ugyanazon gyengéd bánásmóddal állították őket össze, mint mielőtt a szent törvényszéktől megszoktak.

A menet megindult, a deszkaalkotmány kiürült,

az emberek sűrű, tolakodó hullámai hömpölyögtek az utcákon, porfelhőbe borítva mindent — talán, hogy onnan az égből ne lássanak ezekből a dolgokból egy szeményt se?!

A réal (király) kapun kimentek a városból s attól mintegy 300 lépésnyire állapotok meg, hol az ítélet végrehajtaudó volt.

A menet megindulásakor megcsendült Madrid minden halálharangja, szél elkapta, ág, bog, fa, épület megtépte s odacsapta az elítéltek füleibe, kik közül sokan lehajtott fővel, mások merészen előre tekintve haladtak szenvedéseik megváltója felé. Köny kicsordult, sziv viharzott vagy lassu dobogása sejtette a halált.

A tömeg ujjongva kísérte a menetet, s a tömeg egész Madrid volt. Bűnnek tartotta volna minden igaz ember, ha nem vehet részt az igaz vallás diadalában. No meg aztán lelküknek is étel kellett, testük ugyanis megkapta ezt. Mig a fütéren végezték a ceremóniákat, addig jóízűen falatozott mindenki, szegény a zsebéből, kinek meg módja volt, fényesen, mint urak szoktak. Hisz csak nem kívánhatja senki, hogy étlen, szomjan álljon ott valaki a látványosság kedvéért reggeli hét órától késő estig? Annál kevésbé az igaz vallás!

(Folyt. köv.)

Pályázat.

A pécsi izr. hitközségi népiskolánál két **500—500 frtnyi** évi fizetéssel javadalmazott segédtanítói állás fog a jövő tanévtől kezdve betöltetni.

Pályázók felkéretnek, hogy a **képesítő**, születési és netalán eddigi működésükről szóló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványukat, melyben különösen a családi viszonyok feltüntendők, legkésőbb **f. évi július hó végéig** alulirotnál nyujtsák be. Megjegyeztetik egyuttal, hogy az illető állások f. évi szeptember 1-én elfoglalandók.

P é c s, 1887. július 1.

Grünhuth Ignác,

az izr. iskolaszék elnöke.

Sirkövek.

A kiknek ama szomoru kötelességet kell teljesíteniök, hogy kedves halottnak sirkövet állítsanak, legjobban teszik, ha

KOHN ARNOLD sirkőraktárához

(Budapest, váczi körut 5. sz.) fordulnak, hol

márvány, granit és egyéb sirkövek
a legnagyobb választékban található.

Szép és helyes vésés, gyönyörű írásnemek, igazi aranyozással legpompásabban, pontosan és lelkiismeretesen végeztetik.

Emléktáblák, kőbevésott tizparanesolatok (Aszeresz Hadibrosz) s más egyéb kövéséseket ugyane ezégnél a legjutányosabb áron a legszebb kivitelben megrendelhetők.

Előkelő orvosi tekintélyek u. m.:

dr. Korányi tanár kőr. tanácsos, dr. Kós-
márczy tr.,
dr. Kéll, dr. Schwimmer tanár, dr. Stiller
tanár,
dr. Reinitz, dr. Herman B. főorvos stb.
Budapeston;

dr. Braun tanár udvari tanácsos,
dr. Roktánsky tanár, kormányta-
nácsos dr. Sütőler tanár, dr. Oser
tanár, dr. Winternitz tanár, dr.
Herz egyetemi tr., dr. Rott tr.,
dr. Maronczeller, Eulenthal
dr. Kautz, dr. Gold udvari
orvos, dr. Batsy a bécsi
orvosi collegium titkára
stb. stb. Bécsben; titélete
solytán

KORONA-FORRÁS
Radkersburg (HYGIEA-SPRUDEL)
Legjelesebb, legfinomabb gyógyviz.
Stájerországban.

Hygiea-Sprudel

nemcsak a legkitű-
nőbb, legkellemebb
ízű és legegészségesebb
ital, hanem egyszermind
az emésztési, lélegzési és
vizeleti szervezetelek bajaiban
elsőrendű gyógyviz.

Főraktár:

Kapható **ÉDESKÜTY L.** udv. szállitónál,
továbbá minden fűszerkereskedés és vendéglőben.

MAUTNER ADOLF-nál, BUDAPEST,
Arany János-u. 36.

A legjobb óvszer a cholera ellen.

Kincsem
Sorsjegy a 1 frt
11 sorsjegy 10 frt | 6 sorsjegy 5 frt 50 kr.
Főnyeremény
50.000 ft
A magy. lovaregylet sorsjegyi irodája
BUDAPEST,
Váci-utca 6.

A legelső hazai gazdasági gépgyárak
közreműködése mellett,

megnyitása a gépvásárnak,

mely egybe van kötve egy állandó, változó

minta-kiállítással

s egyelőre kisebb

segédgépek

központi elárusító helyiségével, a kivitel, valamint
a belföldi forgalom emelésének céljából.

Az elárusítás eredeti gyári áron történik; az
eredeti árjegyzék megtekintés végett rendelkezésre áll.

Levelezés: magyar, német, horvát, tót, szerb, bolgár,
román, lengyel, cseh, francia, olasz és angol nyelven.
Telefon összeköttetés a kiállítókkal a központból

GEITNER és RAUSCH

cégnél

Budapest, Andrassy-ut 8. sz.

Legkitünőbb hazai gyártmányok, mérsékelt
árak mellett.

Minden hazafinak kegyes pártfogásába ajánlva!

MINTARAKTÁR.

fárgányok, takarmányvágógépek, szecs-kávógök, répavá-
gök, répapuzógépek, mákörölök, darálógépek, kukoricza-
morzsolók, tisztítórosták, trieurök, „Eureka“-tisztítók,
vetőgépek, széna-gyűjtők, ekék, boronákól és egyéb
földművelő eszközökből.

Elárusítás csak is közvetlen, közbentőzsök
vagy jutalék-ügynököket kizárva, készpénz
mellett történik.

**Előleg és utánvétel mellett 25 frton alól
nincs engedmény.**

Nagyobb vételnél megfelelő az ár-engedmény.
Kereskedőknek sem nyújthatunk nagyobb engedményt
mint a gazda vevőnek.

Brünni kelméket

elegans

nyári öltözetre

3-10 méteres szelvényekben, minden szelvény 4 bécsi róf.

1 frt **4.80** igen finom
1 frt **7.75** legfinomabb
1 frt **10.50** legeslegfin.

valódi gyapjuból, valamint kamgarn és felt
sőkabát kelméket, sima és selyemmel átszövöt
kammgarn-szöveteket, mosható szöveteket, uri és
fiu öltözetekre, méterjet 55 kr-ával szállit az összeg
utánvétele mellett a szilárd s jóhírűnek ismeri posztó-
gyári raktár

SIEGEL-IMHOF

Brünnben, Ferdinandgasse Nr. 34.

Magyarázat. Minden szelvény 3-10 mtr. hosszú és 136 cm.
széles, s így teljesen elegendő egy tökéletes férfi-öltözetre.

A fönnebbi cég ismeretes szilárdsága és jelentékeny
munkaképessége kezeskedik arról, hogy csak a legjobb áru,
pontosan a választott minta szerint, szállitattik. — Miatán
most igen sok szédelgő cég „brünni áruk“ köpenye alatt
garázdálkodik, ezek ellenében a fönnebbi cég mintákat küld
ingyen és bérmentve.